

вед. з обробітку: Матер. Міжнар. конф., Чабани, 11–13 черв. 2002 р./ УААН, Ін-т земл-ва. — К., 2003. — С. 3–7.

7. Швидь, С.Ф. Агрехімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення Полтавської області/ С.Ф. Швидь, С.Г. Брегеда, А.О. Яроша, та ін. // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2006. — №2. — С. 27–30.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Бедніна В.Г.

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

*Найважливіше в справі охорони природи — це організація просвітньої роботи.
Д.Еренфельд, американський біолог*

Взаємодія людини з оточуючим середовищем — проблема не нова і своїм корінням вона йде від кам'яного віку, коли печери почали використовуватись первісними людьми як житло, а одним з перших знарядь праці була кам'яна сокира.

У наступні століття в процесі еволюційного розвитку людина розселилась по всій планеті за виключенням полярних частин та високогір'їв. Відбувся процес концентрації населення в міських поселеннях і взаємодія людини з середовищем існування стала більш тісною. Але вже тоді почали проявлятися перші симптоми екологічних криз. Філософи Стародавньої Греції і Китаю ще до настання нової ери закликали до життя у злагоді з природою.

Упровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій, джерел енергії та матеріалів призвели до революційних змін у житті суспільства. Людство вступило в епоху науково-технічної революції, що посилює антропогенний вплив на природу. Цей вплив має суперечливий характер. У ньому переплітаються позитивні й негативні явища. З одного боку, вдосконалення технологій і зростання виробництва сприяють більш повному задоволенню потреб людей, раціональному користуванню природними ресурсами, збільшенню виробництва продуктів харчування та інше. З іншого — забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар землі, погіршується стан здоров'я людей тощо [3].

Зростаючі потреби суспільства і виробництва обумовлюють подальше прискорення темпів науково-технічного прогресу. Цілком зрозуміло, що чим вищий історичний етап розвитку суспільства, тим більшою мірою стан природного середовища визначається людською діяльністю. Сучасна екологічна ситуація складалася стихійно в ході діяльності людей, спрямованої на задоволення їхніх потреб. Людина досягла висот сучасної цивілізації завдяки тому, що постійно змінювала природу у відповідності зі своїми потребами. Люди досягали цілей, на які розраховували, але одержували наслідки, яких не чекали.[3]

На початку XXI століття екологічна криза в Україні продовжує поглиблюватись, охоплюючи дедалі більші території, зростає кількість й сила техногенних аварій через застарілість обладнання й технологій на виробництвах, дуже низька ефективність очисних споруд або їх цілковита відсутність, украй низький рівень екологічної освіти населення [1].

На екологічний стан України найближчим часом негативно впливатимуть також зміни структури палива, приватизація землі та підприємств. Очікуються труднощі під час упровадження ефективних ресурсозберігаючих і

природоохоронних об'єктів і районів. Впливає також і психологічна настанова на пріоритет економічних інтересів, а не екологічних.

Аналіз екологічної ситуації в Полтавській області свідчить, що стан навколишнього природного середовища в регіоні за останні роки залишається відносно стабільним і, у порівнянні з більшістю інших областей України, доволі прийнятним. Однак, наявність у регіоні розвинутої промисловості, та особливо висока її концентрація в містах Кременчуці, Комсомольську та Полтаві, призвели до виникнення техногенних надзвичайних ситуацій. Поліпшити стан атмосферного повітря у населених пунктах можна шляхом переведення громадського транспорту на природний газ, а навколо міст та районних центрів будувати об'їзні автошляхи. Протягом останніх років складеться надзвичайно складна ситуація з берегами Кременчуцького водосховища внаслідок шкідливої дії вод: виникнення загрози пошкодження житлових та підсобних будівель, розмивання кладовищ, безповоротних втрат земель, призводить до втрат значної кількості сільськогосподарських угідь [3].

Здоров'я нації є показником цивілізованості держави та соціально-економічного стану суспільства. Антропогенне забруднення природи призвело до порушення рівноваги в біосфері й перетворилося на гостру проблему. Населення багатьох міст і сіл України піддається дії факторів довкілля в рівнях, що перевищують гранично допустимі та негативно позначаються на його здоров'ї. Україна визнає пріоритет здоров'я людини над економічними, технологічними та іншими критеріями. Тому ця проблема є головною у контексті збереження живої природи на Землі [2].

Сучасне суспільство вимагає від навчальних закладів підготовки високоосвіченої особистості, здатної розуміти та розв'язувати проблеми, в тому числі й екологічні. Адаже поступово людство починає усвідомлювати свою залежність від ресурсів планети. Сьогодні багато країн намагаються комплексно вирішувати нагальні проблеми, формувати суспільство сталого розвитку, яке вимагає інтеграцію його економічних, екологічних та соціальних цілей. Підхід до виконання цього найскладнішого завдання людства може бути лише творчий. Тому перед педагогами сьогодні стоїть завдання не лише озброїти молодь сучасними знаннями, ідеями, технологіями, а й, застосовуючи особистісний підхід, сформувати творчо розвинену особистість [4].

До ціннісних орієнтирів екологічної освіти і виховання належать: усвідомлення своєї єдності з навколишнім природним середовищем, бережливе ставлення до всього живого на Землі, розвиток здатності відчувати красу природи, раціональне використання природних ресурсів і національних багатств.

Отже, завдання освітніх закладів, педагогічних працівників полягає у тому, щоб формувати у молоді вміння і навички мислити і діяти по новому, з почуттям екологічної відповідальності.

Саме тому педагогічний колектив Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді йде шляхом виховання екологічної культури та проведення біологічної науково-дослідницької роботи з дітьми на природоохоронних територіях Полтавщини. З цією метою кожен рік організовується робота водних екологічних експедицій на байдарках та екологічної практики. Результатом такої науково-дослідницької діяльності є розвиток екологічної культури, культури мислення, які сприяють удосконаленню таких якостей як здатність розуміти проблему, тобто цілеспрямований розвиток особистості в процесі ефективного пізнавального пошуку. Спостерігаючи такі форми діяльності як забруднення водойм, надмірний випас, ерозію ґрунтів, розорювання степових ділянок, нераціональне використання лісових ресурсів, руйнування берегової лінії учні переконуються в недопустимості такого безгосподарного природокористування. Таким чином учні визначають окремі території, які на їх думку слід було б взяти під охорону.

Значне місце у проведенні такої роботи з дітьми займає екологічна пропаганда, яка проводиться серед населення прибережних сіл, неорганізованих туристів, що завдають великої шкоди природі, залишаючи сміття на місцях відпочинку. Після практики, експедицій багато учнів стають справжніми захисниками природи.

Актуальність і комплексність проблем екології, об'єктивна необхідність їх вирішення з метою забезпечення сприятливих умов існування теперішніх і майбутніх поколінь ставить перед освітою нові завдання екологічного виховання і освіти учнів. На сучасному етапі взаємодії суспільства і природи не можна обмежуватися лише розвитком почуття любові до природи у кожної людини. Головним є виховання відповідальності за стан природного середовища, що відповідає нормам суспільної моралі і права, прийнятими в суспільстві.

До найневідкладніших і найнеобхідніших заходів з оздоровлення екологічної ситуації в Україні належить активізація екологічної просвіти в середніх і вищих навчальних закладах, екологічне виховання населення за допомогою телебачення, преси, радіо, природоохоронних та інших товариств.

Україна має надзвичайно вигідне географічне положення, ще досить багатий природний, економічний і людський потенціал, великі трудові ресурси, потужні наукові сили, розвинену транспортну мережу, доволі високий рівень виробництва енергії. Ці фактори мають сприяти тому, щоб найближчим часом наша країна вийшла з тяжкої еколого-економічної кризи й піднеслася до рівня розвинених європейських країн [1].

Адже реалізація цих завдань означає збереження України й нашої нації.

Література

1. Г.О.Білявський, Р.С.Фурдуй, І.Ю.Костіков. Основи екологічних знань. — К.: Либідь, 2000. — 336 с.
2. Ю.С.Голік, О.Є.Ілляш, М.В.Асаул, А.А.Мосейчук, О.В.Горішна, Т.М.Бригада. Екологія та здоров'я (Інформаційно-аналітичні матеріали). Випуск 1. — Полтава: Полтавський літератор, 2004. — 160 стор.
3. Кушнір Л.М., Черняк М.В. Екологічні наслідки діяльності людини на території Полтавської області. // Навколишнє середовище і здоров'я людини: Матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару. — Полтава: Скайтек, 2012. — 340с.
4. Радченко Т.Д. Розвиток творчої особистості через вивчення екологічних проблем довкілля. // Культура здорового способу життя та екологічне виховання як складові змісту шкільної освіти: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. — Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2010. — 469с.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ В УКРАЇНІ

Васильєва О.О.

Полтавська державна аграрна академія

Ведення сільського господарства можна розглядати як управління екосистемою з метою одержання продукції рослинництва і тваринництва, необхідної для харчування людини та виробництва сировини. В умовах глобалізації та модернізації основних технологічних процесів конкурентоспроможний розвиток агропромислового виробництва можливий лише на основі дотримання екологічних норм.

В останні роки в Україні все більше уваги приділяють реалізації проєктів, що направлені на використання саме екологічно чистих технологій. В